

An. 1693. Conditur celebris Academia Operosorum Labacensium in Jassonea Urbe, pia in Apollinem idololatria, ac immarcescibili Pieridum applausu (Epitome Chronologica . . . J. G. a Thalberg pg. 88). Tej družnik je bil vže Promptus — Janez Križski. Ker je pa ta družba očitno svoje delovanje pričela še le l. 1701, spada tudi njeno opisovanje v naslednje stoletje.

O p a z k e.

(Piše **Dolinski.**)

6.

Pred tremi leti smo ustanovili v našem okraji „Slovensko učiteljsko društvo“. Nekatere točke društvenih pravil pokazale so se nepraktične; te je treba predrugačiti. Tako na pr. odstavek 4. pravi: „Pravi ud more biti vsak javni ljudski učitelj ali učiteljica“. Vsled prigovarjanja nekotih gospodov tovarišev šteje naše društvo veliko vnanjih, oddaljenih pravih udov.

Ako ne pridejo vnanji, oddaljeni k zborovanju, in da še kateri naših manjka, ni postavnega števila pravih udov, in zborovati se ne more. Tako se je pripetilo v dan 9. novembra minolega leta. Ta odstavek naj se v prihodnje, morebiti tako-le glasi: „Pravi ud more biti vsak ljudski učitelj ali učiteljica služec v Koperskem šolskem okraji“. — Odstavek 8. se glasi: „Letni donesek vsakega pravega in podpornega uda je en gol-dinar, kateri se porabi za društvene troške (plačuje se pri vpisovanji in potem v začetku vsakega leta)“. Ta odstavek moramo predrugačiti tako, da bode vsak ud redno plačeval. — Dostavi naj se društvenim pravilom odstavek: „Društvo ima svojo knjižnico in v to opravilo voli skupščina iz mej pravih udov knjižničarja“. Dostavi naj se, morebiti, tudi odstavek gledé petja in pevovodje. — Utegne se nam vender kdaj posrečiti, da bomo po tužnej Istri vsaj národne pesmice mogli vkupno prepevati, v kar pomozi Bog pa nekoliko požrtvovalnosti!

7.

Ustrahovanje v šoli je prvo, naj merodajniše sredstvo, vsled katerega se vzdržuje toliko potrebni red in točnost, utrjuje in krepi pokorščino, ubogljivost in spoštovanje v človeški družbi.

Ustrahovanje v naši šoli ni tedaj najvažnejši in prvi pogoj, da moremo otroke uspešno poučevati, temveč ona je važen in imeniten predmet, s katerim našo mladino vzgojemo. Mladino moramo vaditi reda in točnosti, pokorščine, ubogljivosti in spoštovanja, da bode odrasla redna in točna, pokorna in ubogljiva v človeštvu; da bode pospeševala red in točnost v spolnovanji svojih dolžnosti.

Ako tedaj učitelj v svoji šoli učencev prav ne ustrahuje, ne more uspešno poučevati tem manj pa mladino vzgojevati.

Leta 1879. bila je v Ajd . . . nemška predstva, v kateri je pripravljala glavna oseba v igri, predstavljajoč starega učitelja, svoje učence na prihod kraljičen. Prosil je učitelj otroke, naj bodo, za božjo voljo, saj danes mirni, in da bodo dobro znali, ko pride kraljica; povedal je učencem, kaj bode vsakega vprašal. Kraljica stopi v šolo. Otroci, sevé, delali so, kakor so bili vajeni. Eden prosi ven, drugi skače, tretji se prestopa, četrti spí itd. Ko pa učitelj začne izpraševati, bil je še-le pravi smeh. Otroci v največjem neredu zamenjali so mejsobojno prostore. Učitelj vpraša prvega iz računstva, a ta mu odgovarja nekaj iz zemljepisa; in tako je vsak učenec vse naopačno odgovarjal, kar ga je učitelj vprašal. Pri vprašanji so otroci pa tako upili, roke vzdigovali, kdo bode

več in prej povedal; in ako jih ni učitelj z vprašanji zadovoljil, obsuli so ga otroci in kar za suknjo vlekli. Kraljica odhajaje je vendar učitelja in otroke pohvalila — bila je namreč gluha — in mi smo tudi učitelju ploskali rekoč: Ti si pravi „šolmošter“.

8.

Učitelj mora otroke napeljevati, da mu na vprašanja vsestransko prav in dobro odgovarjajo. Slabo, ako otroku, če hitro ne zná, učitelj pové. S tem ne vzbujamo ter ne pospešujemo v otrocih mišljenja, temveč miselnost v razvitku zadržujemo. To zapazimo hitro. Otroci si ne prizadevajo temeljito nastavljenega jim vprašanja razmišljevati; veliko njih dušno lenobo pase — telesno so pa nemirni. A vendar poklican pogumno vstane, če prav ne zná, ker dobro vé, da mu pové učitelj. Sploh imajo otroci bistro okó. Kmalu zapazijo še tako malo učiteljevo slabost, ter jo hitro v svojo korist uporabijo.

9.

„Slovensko učiteljsko društvo za Koperski okraj“ je užé večkrat preudarjalo in ugibalo, kako bi si učitelji v Istri mesto desetletne, petletno doklado priborili. Ta točka ostala je do danes od strani našega društva nerešena, ker društvo je čakalo ugodnejšega časa. In gotovo bi društvo prej ali slej to nalogo pričelo izvrševati, ako bi nas ne bili čč. gg. tovariši — Italijani — prehiteli. (Pa tudi dobro — morebiti še boljše.) V prvi polovici meseca julija t. l. dobili smo od te strani vsi definitivni učitelji in učiteljice prošnjo na deželni isterski zbor v podpis. V tej prošnji, katero so vsi definitivni učitelji in učiteljice itd. v Istri lastnoročno podpisali, prosí se deželni zbor v Poreču, da bi odpravil prvo desetletno in vpeljal petletno doklado, kakor jo tovariši v družih deželah uživajo. — Vsaj imamo vsi enake dolžnosti!

Upati je, da bode slavni deželni zbor to prošnjo učiteljem in deželi v korist ugodno rešiti blagovolil, kajti, ako se mora učitelj za vsakdanji živež pretrdo boriti, ne more v šoli z veseljem in uspešno delati — in vsled tega dežela dušno in gmotno trpi. Učitelj mora biti plačan že vsled državne šolske postave §. 55. ad 1., da more sebe in družino krajevnim razmeram kolikor toliko pošteno preživiti. — Naši poslanci — osebito okrajni šolski nadzornik g. Spinčič — upati je, bodo se gotovo potegnili za priboljšek učiteljstvu; tudi od italijanske strani tega pričakujemo, kajti mej slovenskimi učitelji v Istri je tudi ogromno število italijanskih; in tako se utegne naše upanje izpremeniti v uživanje, v kar pomozi Bog!

(Dalje prih.)

Č a s.

Da se more določiti čas raznim dogodkom, treba je primerne delbe časa. — V navadnem življenji delimo čas v dneve, tedne, mesece in leta. Pri tem ravnamo se po enakomernih gibanjih solnca in meseca, katera gibanja so vidna povsod na vsej zemlji.

Vzhod in zahod solnca vzroči nam dan in noč. A dan ne določuje se povsod jednako, na enak način. Judje n. pr. računajo za dan čas, ki poteka od jednega solčnega zahoda do drugzega, ter štejejo 12 ur do vzhoda solčnega in od vzhoda do solčnega zatona zopet 12 ur. — Kristijanje štejejo za jeden dan 12 jednakih ur in sicer: od polnoči pa do poldnéva 12, ter od poldné do polnoči zopet 12 ur. — Zvezdoznanci ali astronomi pa računijo od jednega poldnéva pa do prihodnjega 24 jednakih ur za jeden dan.